# 📋 נח בונה תיבה: מה כתוב בסיפור ומה אני חושב/ת, ואיזו תיבה נושאת יותר (בראשית ו, יד–כב)

כיתה א' | 📜 תנ"ך | 45 דק' | מערך שיעור למורה · לפי מעגל הלמידה

**מטרה מרכזית:** התלמידים/ות יימיינו משפטים על סיפור בניית התיבה (בראשית ו, יד–כב) לשתי קבוצות: "כתוב בסיפור" ו"מה אני מרגיש/ה או חושב/ת". הם ינמקו את המיון בעל פה בעזרת הפסוקים שהמורה קראה, וימיינו נכון לפחות 4 מתוך 6 כרטיסים.

**מטרות אופרטיביות:**

- התלמידים/ות יספרו בלשונם שלושה חלקים מהסיפור לפי הסדר: ההוראה לבנות תיבה, הבנייה, "ויעש נח ככל אשר צוה אתו אלהים".
- התלמידים/ות יזהו בפסוק טו את שלוש המידות של התיבה (אורך, רוחב, קומה) ויראו כל מידה בתנועת ידיים על תיבת נייר הכסף שבנו.
- התלמידים/ות יבנו בזוגות תיבה רחבה ונמוכה ותיבה צרה וגבוהה, יספרו כמה מטבעות כל תיבה נושאת, יתעדו בקווים בטבלת הסימון וישוו בין התוצאות.
- התלמידים/ות יימיינו משפטים מהסיפור ומהניסיון שלהם ל"כתוב בסיפור" או ל"מה אני מרגיש/ה או חושב/ת" וינמקו את בחירתם.

**עיגון בתוכנית הלימודים:** תנ"ך ממלכתי, חינוך יסודי, כיתה א': מפגש ראשון עם סיפורי בראשית שהמורה קוראת ומספרת מתוך התנ"ך. פרשת המבול (בראשית ו', ה' ואילך) היא אחד הסיפורים המוצעים לכיתה א'. מטרות התוכנית: היכרות עם דמויות ואירועים, מפגש עם השפה המקראית והעשרת אוצר המילים. בקטעי המקור שסופקו (דף הניווט של המרחב הפדגוגי) אין ניסוח של הישג או של תקן תוכן שאפשר לצטט מילה במילה, ולכן לא הובא ציטוט. יש לעגן מתוך מסמך "תוכנית הלימודים בחינוך היסודי (כיתות א-ו)" שבקישור.

מקור: משרד החינוך – תוכנית הלימודים בתנ"ך (ממלכתי) ליסודי – https://pop.education.gov.il/tchumey_daat/tanach_mamlachti/yesodi/pedagogy-state-bible-elementary/curriculum-state-bible-elementary/

**ידע קודם:** התלמידים/ות שמעו על נח ועל המבול (בגן או בבית) ומכירים את המילה "תיבה" גם במובן של קופסה. · ספירה עד 20 וסימון קו לכל פריט. · ההבדל בין "צף" ל"שוקע" מניסיון יומיומי (אמבטיה, בריכה).

**מושגים:** תיבה · עצי גופר · כופר (חומר שלא נותן למים להיכנס) · אמה (מידת אורך: מהמרפק עד קצה האצבע) · אורך, רוחב, קומה · צוהר (פתח לאור) · צף ושוקע · השערה · כתוב בסיפור / מה אני מרגיש/ה או חושב/ת

**חומרים:** ספר תנ"ך לקריאת המורה (בראשית ו, יד–כב) והפסוקים המוקרנים מהעמוד · מכתב המשימה ואיור התיבה מהעמוד (מצגת השיעור) · כרטיסיית החקר האישית "נח בונה תיבה" מהעמוד, אחת לכל תלמיד/ה, כולל טבלת התצפיות והתיעוד · 6 כרטיסי המשפטים למיון מהעמוד ושני סלים מסומנים: "כתוב בסיפור" / "מה אני מרגיש/ה או חושב/ת" · 2 ריבועי נייר כסף 20×20 ס"מ לכל זוג · מטבעות זהים (כ-25 לכל זוג) או גולות · גיגית מים ומגבת לכל קבוצה · 2 כרטיסי משפטים נוספים מהניסיון (המורה מכינה): "התיבה הרחבה נשאה יותר מטבעות" / "היה כיף לבנות תיבה" · כרטיס יציאה מודפס עם שני משפטים ואיורים · קטע הסרטון שבעמוד (2:31 דק', מדקה 1:22 עד 3:53) – רשות בלבד. עדיף להחליף בסרטון מערוץ חינוכי רשמי (ראו video_query)

**בטיחות:** מטבעות וגולות הם חפצים קטנים: מזכירים לא להכניס לפה ואוספים לקופסה בסוף. מניחים את הגיגיות על משטח יציב עם מגבת ומנגבים מים שנשפכו מיד, למניעת החלקה. מקפלים את שולי נייר הכסף פנימה למניעת שריטות. את פסוק יג מספרים בעדינות ובלי להעמיק בחורבן, כדי שהסיפור לא יפחיד.

## הלימה: מטרה – פעילות – עדות

| מטרה | פעילות | עדות להשגה |
|---|---|---|
| מטרה מרכזית: מיון משפטים ל"כתוב בסיפור" ול"מה אני מרגיש/ה או חושב/ת" עם נימוק | יישום: המורה מדגימה מיון של כרטיס אחד, הכיתה ממיינת כרטיס שני יחד, הזוגות ממיינים 4 כרטיסים ועוד 2 משפטים מהניסיון (הקשר חדש) | תוצאת המיון בסלים (4 מתוך 6 לפחות), נימוק בעל פה ("זה כתוב בפסוק" / "זה מה שאני חושב/ת") וכרטיס היציאה |
| סיפור שלושה חלקים מהסיפור לפי הסדר | המשגה: קריאת הפסוקים בידי המורה ועצירה אחרי "עשה לך", "וזה אשר תעשה", "ויעש נח". סגירה: סבב סידור שלושה איורים | תלמיד/ה מסדר/ת שלושה איורים לפי הסדר ומספר/ת משפט על כל אחד |
| זיהוי שלוש המידות בפסוק טו והצגתן על התיבה | המשגה: "אני מדגימה – נעשה יחד – עכשיו לבד" על תיבת נייר הכסף | כל תלמיד/ה מראה בידיו על התיבה שבנה/תה אורך, רוחב וקומה כשהמורה קוראת את המילה |
| בנייה, ספירה, תיעוד והשוואה בין שתי תיבות | התנסות: ניסוי בזוגות עם כרטיסיית החקר | טבלת התצפיות מלאה (השערה ✓ וקווים לכל תיבה) ותשובה לשאלת הסיכום: "התיבה שנשאה יותר הייתה: ___" |

## מהלך השיעור

| | |
|---|---|
| **1. פתיחת המעגל – איתור ידע קודם**<br>**5 דק'** | *לעורר עניין, לאתר ידע קודם על נח ועל ציפה ולנסח השערה אישית*<br>1. מקריאה את מכתב המשימה ומראה את איור התיבה: "חוקרות וחוקרים צעירים, היום אנחנו בוני תיבות!"<br>2. שואלת: "מה אתם יודעים על נח?" ו"מה זו תיבה?"<br>3. מראה שני ריבועי נייר כסף זהים: "מכל ריבוע נבנה תיבה. אחת רחבה ונמוכה, אחת צרה וגבוהה. איזו תשא יותר מטבעות? מה אתם משערים?"<br>4. מסבירה: "השערה היא מה שאני חושב/ת שיקרה, לפני שבודקים."<br><br>**התלמידים:** משתפים במה שהם יודעים על נח · כל תלמיד/ה מצביע/ה על האיור של התיבה שהוא/היא משער/ת שתשא יותר ומסמן/ת ✓ בעמודת ההשערה בכרטיסייה<br><br>**תשובות צפויות:**<br>• תשובה צפויה: "נח בנה תיבה ושם בה בעלי חיים."<br>• תפיסה שגויה: "תיבה זו קופסה של מתנה." ← תגובת המורה: "נכון, זו גם קופסה. בסיפור התיבה היא כמו אונייה גדולה שצפה על המים. נגלה עוד בפסוקים."<br>• תפיסה שגויה: "התיבה הגבוהה תשא יותר כי היא גדולה." ← תגובת המורה: "זו השערה טובה. בעוד רגע נבדוק אותה בניסוי."<br><br>🎬 **סרטון:** פרשת נח לילדים 🌈 שיר קצבי וכיפי על תיבת נח והמבול! 🦁🎵 \| ילדים מלמדים ילדים (ילדים מלמדים ילדים) youtube.com/watch?v=OR2ts_ZTBLA |
| **2. התנסות**<br>**12 דק'** | *התנסות: בנייה, תצפית, ספירה ותיעוד, לפני כל הגדרה*<br>1. מדגימה במהירות קיפול של שני הסוגים: "מקפלים את השוליים למעלה ולוחצים בפינות. רחבה – שוליים נמוכים, צרה – שוליים גבוהים."<br>2. מקצה תפקידים בזוג: בונה/מניח/ה מטבעות, סופר/ת ומסמן/ת קו. בתיבה השנייה מתחלפים.<br>3. מנחה: "מניחים מטבע אחד בכל פעם, באמצע התיבה. על כל מטבע מסמנים קו. כשהמים נכנסים והתיבה שוקעת – עוצרים."<br>4. עוברת בין הזוגות ושואלת: "כמה מטבעות יש עד עכשיו? מה קורה לתיבה כשמוסיפים מטבע?"<br><br>**התלמידים:** בונים בזוגות שתי תיבות מנייר כסף · מניחים מטבעות אחד אחד עד שהתיבה שוקעת, ומסמנים קו בטבלה על כל מטבע · סופרים את הקווים וכותבים או מקיפים מספר · משלימים את שאלת הסיכום בכרטיסייה ומציירים את התיבה<br><br>**תשובות צפויות:**<br>• תצפית צפויה: התיבה הרחבה והנמוכה נושאת יותר מטבעות. התיבה הצרה והגבוהה שוקעת מהר יותר או נוטה הצידה.<br>• קושי צפוי: מטבעות מונחים בצד ומטים את התיבה. ← תגובת המורה: "שימו את המטבעות באמצע, ככה הבדיקה הוגנת."<br>• קושי צפוי: הזוג שוכח לסמן קו. ← תגובת המורה: "מטבע אחד – קו אחד. נספור יחד את המטבעות שבתיבה." |

| | |
|---|---|
| **3. המשגה**<br>**10 דק'** | *המשגה: מהתצפית אל ההגדרה (צף/שוקע, דחיקת מים) ואל הפסוקים: מילים מקראיות ומידות התיבה*<br>1. מסכמת את התצפיות על הלוח: "בכמה זוגות התיבה הרחבה נשאה יותר?"<br>2. מגדירה במשפט פשוט: "תיבה שמונחת במים דוחקת מים הצידה. תיבה רחבה דוחקת הצידה יותר מים לפני שהמים נכנסים פנימה, ולכן היא נושאת יותר ועדיין צפה."<br>3. קוראת מתוך ספר התנ"ך את פסוקים יד–טז וכב בקריאה רהוטה. את פסוק יג היא מספרת בקצרה ובעדינות: "אלהים אמר לנח שיבוא מבול גדול, ונח צריך לבנות תיבה כדי להציל את משפחתו ואת בעלי החיים."<br>4. עוצרת ומסבירה מילים: "כופר – חומר שמורחים, ולא נותן למים להיכנס. אמה – מידת אורך מהמרפק עד קצה האצבע" (ומראה על היד). "צוהר – פתח שנכנס ממנו אור."<br>5. אני מדגימה: "שלוש מאות אמה – זה האורך." ומעבירה את היד לאורך התיבה שלה.<br>6. נעשה יחד: "חמישים אמה רוחבה – איפה הרוחב בתיבה שלנו?" וכל הכיתה מראה יחד.<br>7. עכשיו לבד: "שלושים אמה קומתה – כל אחד/ת מראה לבד את הקומה בתיבה שלו/ה."<br>8. שואלת: "התיבה של נח הייתה ארוכה ורחבה מאוד. למה, לדעתכם, היא הייתה צריכה להיות כזאת?"<br><br>**התלמידים:** משווים את התוצאות בין הזוגות · מאזינים לפסוקים ואומרים יחד את "ויעש נח ככל אשר צוה אתו אלהים כן עשה" · מראים בידיים אורך, רוחב וקומה על תיבת נייר הכסף · משלימים בעל פה את קלף הסיכום: "הידע הנלמד בשיעור היום הוא..."<br><br>**תשובות צפויות:**<br>• תשובה צפויה: "כי היו בה הרבה בעלי חיים, והיא הייתה צריכה לשאת הרבה ולא לשקוע."<br>• תפיסה שגויה: "אמה זה אמא." ← תגובת המורה: "המילים דומות. בתנ"ך אמה היא מידת אורך, כמו סרגל של פעם. בואו נמדוד אמה על היד."<br>• תפיסה שגויה: "התיבה הצרה שקעה כי היא כבדה יותר." ← תגובת המורה: "שתי התיבות עשויות מאותו ריבוע נייר, אז המשקל שלהן זהה. מה היה שונה ביניהן? הצורה."<br><br>**שאלות מסדר חשיבה גבוה:**<br>• הסקה: למה התיבה של נח הייתה צריכה להיות ארוכה ורחבה כל כך?<br>• השוואה: במה התיבה שלנו דומה לתיבה של נח, ובמה היא שונה ממנה? |
| **4. יישום – ביצועי הבנה**<br>**12 דק'** | *ביצוע הבנה: מיון משפטים ל"כתוב בסיפור" ול"מה אני מרגיש/ה או חושב/ת" עם נימוק, גם בהקשר חדש (משפטים מהניסוי)*<br>1. מציגה את שני הסלים: "בסל אחד שמים משפט שכתוב בסיפור. בסל השני שמים משפט שמספר מה אני מרגיש/ה או חושב/ת."<br>2. אני מדגימה: מרימה את הכרטיס "לתבה היה פתח בצד" ואומרת: "אני בודקת בפסוק טז: 'ופתח התבה בצדה תשים'. זה כתוב, אז הכרטיס הולך לסל 'כתוב בסיפור'."<br>3. נעשה יחד: מרימה את "נח פחד מהמבול" ושואלת: "כתוב בפסוקים שנח פחד?" הכיתה מחליטה יחד שהכרטיס הולך לסל "מה אני מרגיש/ה או חושב/ת".<br>4. עכשיו לבד: הזוגות ממיינים את 4 הכרטיסים שנשארו, והמורה מקריאה כל כרטיס פעם אחת.<br>5. העברה להקשר חדש: מקריאה שני משפטים מהניסוי – "התיבה הרחבה נשאה יותר מטבעות" ו"היה כיף לבנות תיבה" – ושואלת: "איזה משפט אפשר לבדוק בטבלה שלנו?"<br><br>**התלמידים:** ממיינים בזוגות את הכרטיסים לשני הסלים · מנמקים בעל פה: "זה כתוב בפסוק" או "זה מה שאני חושב/ת" · ממיינים את שני המשפטים מהניסוי ומצביעים על הטבלה כהוכחה<br><br>**תשובות צפויות:**<br>• מיון צפוי ל"כתוב בסיפור": "נח בנה תבה מעצים", "התבה היתה ארכה ורחבה", "לתבה היה פתח בצד".<br>• מיון צפוי ל"מה אני מרגיש/ה או חושב/ת": "נח פחד מהמבול", "לנח היתה עבודה קשה", "הספור הזה מרגש אותי".<br>• תפיסה שגויה: '"לנח היתה עבודה קשה' כתוב, כי זה נכון." ← תגובת המורה: "יכול להיות שזה נכון, וזו מחשבה טובה. אבל נבדוק: המילים 'עבודה קשה' כתובות בפסוקים? לא. אז זה מה שאנחנו חושבים."<br>• תשובה צפויה בהעברה: "את 'התיבה הרחבה נשאה יותר' רואים בטבלה. את 'היה כיף' אני מרגיש/ה."<br><br>**שאלות מסדר חשיבה גבוה:**<br>• נימוק: איך אני יודע/ת שהמשפט כתוב בסיפור?<br>• העברה להקשר חדש: משפטים מהניסוי שלנו – איזה מהם אפשר להראות בטבלה, ואיזה הוא תחושה שלי? |

| | |
|---|---|
| **5. סגירת המעגל – הערכה וסיכום**<br>**6 דק'** | *סיכום רצף הסיפור, כרטיס יציאה ורפלקציה קצרה*<br>1. מציגה שלושה איורים מעורבבים (אלהים מדבר אל נח / נח בונה / התיבה גמורה) ושואלת: "מה היה קודם? ואחר כך? ובסוף?"<br>2. מחלקת את כרטיס היציאה: "הקיפו את המשפט שכתוב בסיפור."<br>3. סבב קצר: "מה למדתי היום על נח? מה למדתי על תיבה שצפה?"<br><br>**התלמידים:** מסדרים את האיורים לפי הסדר ומספרים משפט על כל אחד · ממלאים את כרטיס היציאה באופן אישי · משתפים במשפט אחד בסבב<br><br>**תשובות צפויות:**<br>• תשובה צפויה: "קודם אלהים אמר לנח לבנות תיבה, אחר כך נח בנה, ובסוף נח עשה כל מה שאלהים אמר."<br>• קושי צפוי: סדר הפוך. ← תגובת המורה: "נח יכול לבנות לפני שאמרו לו מה לבנות?"<br><br>**כרטיס יציאה:** הקיפו את המשפט שכתוב בסיפור: "בתבה היה פתח בצד" / "נח היה עיף". למה בחרתם בו? (התלמיד/ה אומר/ת למורה)<br><br>• מקיף/ה את "בתבה היה פתח בצד"<br>• מנמק/ת: "זה כתוב בפסוק" או "את זה המורה קראה מהתנ"ך"<br>• מסביר/ה שהמשפט "נח היה עיף" הוא מחשבה ולא כתוב בסיפור<br><br>בשיעור הבא המורה מחלקת את הכיתה לפי תוצאות הכרטיס. מי שמיין/ה נכון ונימק/ה מקבל/ת משפטים על המשך הסיפור (הכניסה לתיבה) וכותב/ת משפט "כתוב בסיפור" משלו/ה. מי שטעה/תה עובד/ת עם המורה בקבוצה קטנה: היא קוראת פסוק ומחזיקה כרטיס, והתלמידים מחפשים יחד את המילים בפסוק. |

## התאמה לשונות

| | |
|---|---|
| **תמיכה** | • כרטיסי מיון עם איור לצד המילים. המורה מקריאה כל כרטיס.<br>• שאלת עזר קבועה ליד הסלים: "זה כתוב בפסוק? כן / לא", עם סמלים של ספר ושל לב<br>• תפקידים קבועים בזוג (בונה, סופר/ת, מסמן/ת) עם כרטיס תפקיד מאויר<br>• אפשר לסמן בטבלה עיגולים במקום קווים. לתלמידים/ות שמתקשים במוטוריקה עדינה: תיבות מקופלות מראש. |
| **ליבה** | • מיון 6 כרטיסים ושני משפטי הניסוי בזוגות עם נימוק בעל פה<br>• מילוי טבלת התצפיות ושאלת הסיכום בכרטיסייה |
| **העשרה** | • מודדים בסרגל את האורך והרוחב של התיבות. בפסוק טו האורך גדול פי 6 מהרוחב (300 ו-50 אמה). מנסים לבנות תיבה שאורכה ארוך בהרבה מרוחבה, ובודקים אם גם היא נושאת הרבה מטבעות.<br>• מחברים משפט חדש לכל סל: אחד שכתוב בפסוקים ואחד שמבטא מחשבה. בודקים עם חבר/ה בפסוקים המוקרנים. |

## מחוון

- ממיין/ת נכון לפחות 4 מתוך 6 כרטיסי משפטים ומנמק/ת לפחות מיון אחד בהפניה לפסוק
- מספר/ת שלושה חלקים מהסיפור לפי הסדר
- מראה על התיבה אורך, רוחב וקומה כשהמורה קוראת כל מילה
- מתעד/ת בטבלה את מספר המטבעות לכל תיבה ומצביע/ה על התיבה שנשאה יותר

## רב-תחומיות

- מדע וטכנולוגיה: התלמידים/ות בודקים בניסוי הוגן צף ושוקע: אותו חומר ואותו גודל ריבוע, והשינוי הוא רק בצורה. הם מנסחים השערה, צופים ומסיקים שתיבה רחבה דוחקת הצידה יותר מים ונושאת יותר. המושגים משמשים להבנת "וכפרת אתה מבית ומחוץ בכפר" ולמידות שבפסוק טו.
- מתמטיקה: ספירה וסימון קו לכל מטבע, השוואת כמויות (יותר / פחות) בין שתי התיבות, ובהעשרה מדידה בסרגל והשוואת האורך לרוחב לעומת 300 ו-50 אמה בפסוק.